

GENERALUL EREMIA GRIGORESCU – EROUL DE LA MĂRĂȘEȘTI SAU „OMUL PE CARE INAMICUL NU L-A PUTUT ÎNFRÂNGE”

Filofteia REPEZ¹, Adrian-Cosmin TEIUȘANU²
filofteiarepez@yahoo.com; cosminteiusanu@gmail.com

MOTTO:

*„Să ne trăiești viteze, spre-a neamului mândrie,
Tu ce-ai adus la viață străbuna vitejie
Și-ai reînscriș cu aur bătrâna zicătoare
Că-n cartea omenirii: Românii-veci nu moare”.*
(Aurel A. Bobescu, *Marșul Armatei 1-a*)

ABSTRACT: General Eremia Grigorescu is a part of the heroes of this people, entered into history and legend. Born in Galați countryside, the future general attends the School of Artillery and Engineering; with remarkable skills, he is sent to a training course in artillery and administration in France. He ascended all steps of the military hierarchy, from Second Lieutenant to General, and performed various functions, such as: Army Powder Ammunition Director, Commander and Professor of Superior Algebra at the Artillery and Engineering Military School, Director of staff in the Ministry of War, General Inspector of the army, war minister. As commander of the 15th Infantry Division, he manages to stop the offensive of the enemy in the Oituz pass, being the author of the famous words „Here the enemy will not pass!”.

The Battle of Mărășești in August 1917 consecrates a great success of the Romanian Armed Forces and passes General Eremia Grigorescu among the great commanders of the Romanian nation. For proven heroism he has been decorated with a series of distinctions.

The article wishes to be a modest homage to General Eremia Grigorescu, the hero who remains in the consciousness and heart of this people as the hero of Mărășești.

KEYWORDS: hero, contribution, army, Mărășești, recognition, homage.

¹ Col. prof. dr., Facultatea de Securitate și Apărare/Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

² Col. drd., Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București.

De la Galați la Paris

Viitorul general Teofil-Eremia Grigorescu a văzut lumina zilei la 28 noiembrie 1863, în orașul Galați, în familia învățătorului Grigore Grigorescu și Maria (născută Cazacu) Grigorescu; a fost mezinul familiei, după Dumitru, Constantin și Sevastia.

Cursul primar l-a urmat în perioada 1870–1874 în orașul natal. Din acești ani, imaginea dascălului Rășcanu, „o figură cunoscută în lumea culturală a Galașilor”³, a rămas vie în sufletul viitorului erou de la Mărășești; despre acest dascăl Eremia Grigorescu afirma „m-a învățat cum să învăț și cum să fiu om”⁴. Legat de viitorul general, un moment semnificat are loc în timpul vizitei regelui Carol la școala lui Rășcanu; Eremia Grigorescu, pe atunci primul în clasificarea elevilor din clasa a II-a, a fost scos la tablă și întrebat: „răspunsurile sigure, prestața cu care erau date de micuțul elev, ai cărui ochi mobili și iscoditori numai aveau astâmpăr, au atras atențiunea lui Vodă și a suitei sale. Era vădit lucru că micul elev avea ceva atractiv în el și a impresionat adânc asistența”⁵. De reamintit faptul că în cadrul vizitei respective „Fu pus de bătrânul său profesor, să scrie cuvântul *cocoș*. Copilul ia creta și începe să scrie cuvântul din josul tablei și apoi sue, sue în diagonală până n’a mai ajuns cu mâna pe tablă: aproape să nu poată termina cuvântul. Regele atunci îl bate pe umăr, îi mângâie obrajorii și-i zice: bravo! Bravo! și în același timp, cu zâmbetul lui caracteristic, atarege atenția D-rului Davila, care făcea parte din suită, asupra liniei ascendente a scrisului copilului (În știința grafologiei scrisul ascendent indică un caracter mândru, o năzuință spre mărire, glorie. De data aceasta, această așa zisă știință n’a dat greș)”⁶.

În perioada 1874–1878, a urmat gimnaziul tot în Galați; s-a remarcat prin pasiunea pentru matematici și limba latină. Insuficiența veniturilor necesare pentru a urma cursurile Liceului Național din Iași, cunoscut sub denumirea „Academia Mihăileană”, a fost motivul care l-a determinat să-și sacrifice timpul liber dând meditații.

³ General-maior în rezervă Nicolae Ionescu, *Generalul Eremia Grigorescu*, Editura Militară, București, 1967, p.9.

⁴ *Ibidem*, p.10.

⁵ Vasile C. Metaxa, *Un erou al neamului Generalul Eremia Grigorecu. Viața și opera Omul, militarul, eroul. Funerariile naționale*, volum comemorativ, 1863–1919, p.8, disponibil la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, București.

⁶ *Ibidem*, p.8.

Anul 1878 îi aduce reușita la concursul pentru obținerea unui loc de bursier la internatul acestui liceu renumit. Aici este „*sufletul casei, autoritatea lui morală e necontestată. Bun coleg, el prepară lecțiile multor din colegii săi. Avea o putere de muncă extraordinară, o energie de cheltuit enormă*”⁷.

Pasiunea pentru studiul limbii latine, pentru viața, scrierile și războaiele lui Cezar, Hanibal, Gingishan și Napoleon, pentru operele lui Horațiu și Virgil, pentru istoria, cronicarii și istoricii poporului român (Grigore Ureche, Ion Neculce, Miron Costin, spătarul Milescu, Pogdan Petricescu Hașdeu, A.D. Xenopol) a devenit o constantă a vieții sale. Așa se explică faptul că, pe masa de lucru a viitorului general se afla permanent opera lui Cezar „*De bello gallico*”. Pe timpul liceului, pentru a-și asigura cele necesare traiului, a continuat să dea meditații.

A absolvit liceul în anul 1881 cu rezultate excepționale; a susținut examenul de bacalaureat în aula vechii universități din Iași cu următorii profesori, cunoscuți oameni de știință și cultură ai țării noastre: M. Culianu, Petru Poni, C. Erbiceanu, C. Climescu, Xenofon Gheorghiu, St. Vărgolici, C. Leornadescu, Coco Dumitrescu și A.D. Xenopol⁸.

Dornic de a continua studiul, se înscrie la facultatea de medicină și la facultatea de științe din cadrul Universității din Iași; după doi ani părăsește această Universitate și „*se dedică cu trup și suflet carierei armelor*”⁹.

Schimbarea bruscă s-a datorat dragostei înfiripate pentru domnișoara Eleonora Arapu (viitoarea soție). Casa acestei domnișoare era „*un templu în care dragostea de oaste plutea în văzduh*”¹⁰; frații săi, colonelii Constantin, Gheorghe și Petre, s-au acoperit de glorie în Războiul pentru Independență din anul 1877.

În toamna anului 1882 a susținut examenul de admitere la școala militară, pe atunci „Școala militară de infanterie și cavalerie” din Calea Griviței, București (foto nr.1¹¹). Comisia de admitere, prezidată de viitorul Generalul Arion (la vremea respectivă colonel), l-a felicitat pentru rezolvarea unei probleme grele de geometrie. Temerea că debilitatea sa fizică ar fi un obstacol în fața comisiei medicale a fost spulberată de președintele comisiei, care

⁷ *Ibidem*, p.8.

⁸ *Ibidem*, p.9.

⁹ *Idem*.

¹⁰ *Idem*.

¹¹ Fotografiiile au fost preluate de la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, București., Fototeca 55895/1874, 55912/1892 și 69760/1919.

l-a bătut pe umăr și a exclamat: „N-avea nici o grijă tinere, căci tari fizicește avem mulți, dat tari în calcule și în știință ca d-ta avea prea puțini”¹².

După doi ani, la 1 iulie 1884, Eremia Grigorescu a primit gradul de sublocotenent în artilerie (foto nr.2).

Foto nr. 1 - Eremia Grigorescu când a intrat în Școala Militară

Foto nr.2 - Sublocotenentul Eremia Grigorescu

Între anii 1884–1886, a urmat cursurile Școlii de aplicație, unde și-a completat și dezvoltat cunoștințele dobândite anterior în Școala militară; aici l-a avut profesor pe David Emmanuel, unul dintre făuritorii școlii matematice românești.

Calitățile sale îl impun în fața superiorilor, care îl trimit ca atașat militar pe lângă Comitetul Artileriei „Franceze St. Thomas d’Aquin” de la Paris (denumirea din acea perioadă a Centrului de instrucție al artileriei franceze); aici, pe lângă îndatoririle militare, a urmat doi ani matematicile la Sorbona.

Cariera militară și activitatea de învățământ

A obținut următoarele grade militare: locotenent – 1887; căpitan – 1892; maior – 1899; locotenent-colonel – 1906; colonel – 1910; general de

¹² *Album; Un erou al neamului – Generalul Eremia Grigorescu*, București 1919, p.15, apud. General-maior în rezervă Nicolae Ionescu, *op.cit.*, p.15.

brigadă – 1915 (foto nr.3) și numit comandant al Diviziei a 14-a; general de divizie – 1917; general de corp de armată – 1918.

În preajma mobilizării, înainte de Primul Război Mondial, a fost mutat comandant al Diviziei a 15-a, divizia supranumită, mai târziu, „de fier”, în Constanța. Mutarea de la Divizia a 14-a la Divizia a 15-a nu a fost pe placul generalului Eremia Grigorescu; într-o scrisoare adresată soției sale scrie următoarele: „Sunt nemulțumit că mi-am părăsit divizia mea, pe care o formasem așa de bine; aci din nou trebuie să încep: o să mă vezi însă cel mai fericit om când o să aud că s'a decretat mobilizarea armatei noastre”¹³.

Foto nr.3 - Generalul Eremia Grigorescu

Activitatea desfășurată în serviciul armatei s-a completat cu activitatea de scriitor militar¹⁴, alcătuită din memorii în diferite chestiuni tehnice, rapoarte și memorii diverse, precum și două opere originale: prima – „*Calculul probabilităților cu aplicare la gurile de foc*”; concepută la Paris pe când urma matematicile la Sorbona și publicată imediat ce s-a întors în țară, a constituit o premieră, pentru că era pentru prima dată când un ofițer român aborda o problemă foarte importantă pentru artilerie; ulterior, lucrarea a fost supusă cercetării și aprobării comitetului de artilerie și impusă spre consultare tuturor ofițerilor și corpurilor de trupă; a doua – „*Studiul*

¹³ Vasile C. Metaxa, *op.cit.*, p.17.

¹⁴ Așa îl numește Vasile C. Metaxa, *op.cit.*, p.17.

balistic al armei Mannlicher model 1893”, scrisă pe când era Directorul pulberăriei de la Dudești (la care a contribuit și soția sa prin numeroasele calcule prin logaritmi), a devenit un instrument util pentru ofițerii de infanterie și cavalerie prin noțiunile utile de balistică și datele referitoare la caracteristicile armei respective. Prin vânzarea ultimei cărți a reușit să își cumpere o vilă mică și cochetă la Câmpulung-Muscel, unde găsea o nespusă bucurie și fericire să petreacă câte o lună două pe an cu familia lui¹⁵.

Asemeni altor generali români de la vremea respectivă era la curent cu ceea ce era nou în arta militară.; de exemplu, din studiul războiului ruso-japonez (1904–1905) a reținut faptul că aplicarea de către armata țaristă a dispozitivului liniar a fost falimentară, în timp ce japonezii, combinând abil focul cu manevra, au obținut o serie de succese.

În calitate de director al Școlii de artilerie și geniu (în anul 1907) a adus o serie de îmbunătățiri în privința corpului ofițeresc și în orientarea învățământului militar, cum ar fi: a organizat cursuri pentru specializarea ofițerilor de infanterie în probleme tehnice ale armamentului din înzestrarea unităților; a pus accent pe partea aplicativă a învățământului, în sensul că fiecare curs teoretic era urmat de trageri reale și de alte exerciții; a organizat tabăra de la Dadilov (situată la 30 km sud de București, în apropierea localității Mihai Bravu) unde se desfășurau exerciții în care se acorda o atenție aparte cooperării dintre infanterie, cavalerie și artilerie.

Indiferent de funcția ocupată, s-a preocupat îndeaproape de hrana și igiena trupei, controlând fără întrerupere, ca un părinte, până în cele mai mici amănunte, serviciile subalternilor. În acest sens, sunt suficiente nenumăratele exemple, când, conform dispozițiilor proprii, era deranjat acasă, uneori și în timpul mesei, de soldații care veneau „*nu numai să se plângă de vreo prigoană sau năpastă, dar chiar să-și mărturisească greșelile, să se spovedească ca la un duhovnic*”¹⁶.

„Pe aici nu se trece!” – eroul de la Oituz și Mărășești

În momentele de cumpănă istorică, când însăși existența țării era amenințată, neamul românesc a găsit în mod miraculos soluții de

¹⁵ Vasile C. Metaxa, *op.cit.*, p.18.

¹⁶ *** *Un erou al neamului: Generalul Eremia Grigorescu – viața și opera sa. Omul-Militarul-Eroul*, volum comemorativ 1863–1919, editat la funeraliile naționale, cu o prefață de A.D. Xenopol, editat de Vasile C. Metaxa, București, 1919, p. 20.

supraviețuire, identificând resurse nebanuite în calitățile și virtuțile de luptători ale oamenilor acestor locuri și în unii conducători providențiali. Un astfel de moment s-a consumat la finele anului de foc 1916, când armata română, putea fi scoasă complet din luptă și nimicită.

Pentru împlinirea idealului național al eliberării și unirii tuturor românilor în granițele unui singur stat, tânărul regat al României intra în Primul Război Mondial alături de Antantă, prin mobilizarea generală din 14–15/27–28 august 1916 și aplicarea Ipotezei „Z” a planului de campanie. Este pe cât de direct, pe atât de vibrant mesajul regelui Ferdinand din Înaltul Ordin de Zi nr. 1¹⁷ care a însoțit ordinul de mobilizare generală:

„Ostași!

V-am chemat ca să purtați steagurile voastre peste hotarele unde frații voștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde.

Umbrele marilor voievozi Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, ale căror rămășițe zac în pământurile ce veți desrobi, vă îndeamnă la biruință, ca vrednici urmași ai ostașilor cari au învins la Răsboeni, la Călugăreni și la Plevna.

Veți lupta alături de marile națiuni cu care ne-am unit.

O luptă aprigă vă așteaptă. Cu bărbăție să îi îndurăm, însă, greutățile și cu ajutorul lui Dumnezeu izbânda va fi a noastră.

Arătați-vă, deci, demni de gloria străbună.

De-a lungul veacurilor, un neam întreg vă va binecuvânta și vă va slăvi!”

După o impetuoasă ofensivă în Ardeal, bine pregătită și executată prin ocuparea trecătorilor Carpaților și surprinderea inamicului, în urma dezastrului militar de la Turtucaia, armata română a pierdut inițiativa. S-a trecut astfel la defensivă pe frontiera Carpaților și în Dobrogea. Pentru salvarea situației au acționat o mare parte din comandanții români ai acelor vremuri, care s-au dovedit adevărați urmași ai marilor voievozi ai neamului românesc, reușind o rezistență aproape imposibilă la finalul campaniei din anul 1916, refacerea capacității de luptă și obținerea răsunătoarelor victorii din anul 1917.

Un astfel de mare comandant a fost generalul Eremia Grigorescu, considerat eroul rezistenței de la Oituz din dramatica toamnă a anului 1916 și artizanul marilor victorii de la Mărășești din tumultoasa vară a anului 1917.

¹⁷ Alexandru Ioanițiu, Vasilescu I., *Virtuțile neamului în lumina războiului nostru național*, Tipografia Școllei pregătitoare de ofițeri activi de artilerie „Regele Carol I”, Timișoara, 1930, p. 12.

Caracterizat de un profund patriotism, de o mare probitate morală, pasionat cunoscător al istoriei naționale a dezvoltat și insuflat subordonaților săi simțul răspunderii prin ținuta sa demnă, curaj, tenacitate, stăpânire de sine și extraordinara sa capacitate de organizare, conducere și mobilizare. Deviza sa prin care: „Numai acela e învins, care se crede învins!” demonstrează de ce marile unități comandate de acesta nu au cunoscut înfrângerea.

Pentru a putea înțelege cum distinsul militar a reușit să devină personajul principal al rezistenței românești în Războiul Întregirii, trebuie să urmărim rezultatele sale și traseul său ascendent pe treptelor ierarhiei militare. După ocuparea unor diverse funcții de comandă și didactice, în anul 1915 la 52 ani, aflat la comanda Diviziei 14 Infanterie, a fost avansat la gradul de general de brigadă. La fel ca în toată cariera sa, pregătirea marii unități pentru război a fost una dintre dovazile elocvente: „*Ca urmare a muncii neobosite depuse de Eremia Grigorescu și de subalternii săi, în cadrul Diviziei 14 au fost obținute rezultate apreciable în ceea ce privește instrucția de război, sudarea cadrelor de comandament și strângerea legăturii dintre ofițeri și soldați*”¹⁸.

Intră în război la comanda Diviziei 15 Infanterie, în Dobrogea. Ordinul de mobilizare primit la Comandamentul 5 Teritorial prin telegrama nr. 2891 din 14/28 august 1916 ora 07.30 consemna următorul cuprins: „*Mobilizarea generală ordonată. Prima zi de mobilizare în noaptea de 14–15/27–28 august 1916 ora 12. Toate Comandamentele și serviciile vor deschide toate plicurile Ipoteza Z. Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru de Războiu SS I.I.C. Brătianu*”¹⁹.

Divizia 15 Infanterie a fost mobilizată și a primit botezul focului la Turtucaia suferind pierderi grele; ulterior în Dobrogea această mare unitate s-a remarcat în luptele duse în zona Arabagi-Mulciova, restabilind vreme de 30 de zile frontul ce părea depășit. Cu această ocazie comandantul diviziei a fost remarcat de către comandantul său din acel moment – generalul Alexandru Averescu, ca fiind un bun profesionist, cunoscător al situației tactice, sigur pe propriile hotărâri²⁰. Inclusiv documentele de arhivă (jurnalul acțiunilor de luptă, ordinele date, planurile întocmite

¹⁸ Gl.mr (rez.) Nicolae Ionescu, *Generalul Eremia Grigorescu*, Editura Militară, București, 1967, p. 26.

¹⁹ Arhivele Militare Române, Fond 2278-Divizia 15 Infanterie, Dosar 1/1916, fila 1.

²⁰ Gl.mr (rez.) Nicolae Ionescu, *op.cit.*, p. 30.

etc.) dovedesc prin conținutul lor, claritatea viziunii comandantului asupra situației și modul just în care lua hotărârile. Pentru îndeplinirea misiunii din Dobrogea, a fost primul general decorat cu ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a.

În seara zile de 24 septembrie/7 octombrie 1916 prin Ordinul nr. 86 al Armatei de Dobrogea și Ordinul nr. 89 al Grupului de Divizii General Radian, Divizia 15 Infanterie a fost înlocuită de Diviziile 2 Infanterie și 12 Infanterie, și s-a deplasat pe frontul muntos al Armatei de Nord, în subordinea căreia intra²¹.

Deplasarea pe calea ferată s-a încheiat la 1/14 octombrie 1916; trupe ale diviziei au fost introduse direct în luptă în dispozitivul defensiv, imediat cum debarcau, pentru înlocuirea celor uzate ale Divizie 2 Cavalerie. S-a consumat și episodul întâlnirii cu generalul Constantin Prezan, comandantul Armatei de Nord, ocazie cu care după primirea misiunii, comandantul Diviziei 15 Infanterie a afirmat răspicat: „Cunosc situația domnule general. Pe aici inamicul nu va trece”²². Așa începea legenda..., începea prima bătălie a Oituzului.

După analiza situației, dispozițiile comandantului diviziei au fost cât se poate de clare: „nici o unitate nu avea voie să se retragă fără ordinul său personal”²³.

Două trăsături de personalitate ale generalului susțineau modul acesta hotărât de a rezista în fața dificultăților: temeritatea și eroismul. Riscurile pe care și le asuma, deși păreau exagerate, erau întotdeauna asumate, știa doar cum să-și motiveze și mobilizeze oamenii pentru a le putea depăși. Aprecierea camarazilor săi este concludentă: în momentul exploziei unui proiectil de mare calibru în apropierea sa și a colaboratorilor săi, în timp ce aceștia sub impulsul instinctului de conservare căutau să se adăpostească, generalul nici n-a tresărit pentru a oferi exemplul stăpânirii de sine: „(...) singur el a rămas neclintit ca o întrupare a invulnerabilității (...) fără ca o fibră după obrazul său să trădeze vreo emoțiune. Când impresiunea primului moment s-a risipit, ne-am întors iarăși în jurul său, la adăpostul delicateței care-l caracterizează, singura dojană ce ne-a adresat, a fost un singur zâmbet născut în colțul buzelor sale”²⁴.

²¹ Arhivele Militare Române, *Ibidem*, f. 29.

²² Gl. mr. (rez.) Nicolae Ionescu, *op.cit.*, p. 35.

²³ Alexandru Ioanițiu, Vasilescu I., *op.cit.*, p. 23.

²⁴ *** *Un erou al neamului: Generalul Eremia Grigorescu, op.cit.*, p.13.

Remarca firească a generalului Grigorescu „**Pe aici nu se trece!**” a devenit deviza purtată din om în om a întregii grupări de forțe ce apăra Oituzul: Divizia 15 Infanterie, Divizia 2 Cavalerie și în rezervă Regimentul 4 Vânători. Gruparea condusă de bravul general era compusă din: Brigada 38 Infanterie cu Regimentele 53 și 65 Infanterie a 2 batalioane fiecare, Regimentul 80 Infanterie cu 1 batalion și Regimentul 25 Artilerie cu 6 baterii și întărită cu Divizia 2 cavalerie, cu Brigăzile 4, 5 și 6 Cavalerie, Regimentul 4 Vânători (cu 2 batalioane și o companie de cicliști și Divizionul 2 Artilerie Călăreață cu 3 baterii ale Diviziei 2 Cavalerie) – în total 10 batalioane de infanterie, 25 escadroane de cavalerie, o companie de cicliști și nouă baterii de artilerie – cinci de câmp, trei călărețe și una de 53 mm.²⁵

Pentru a sublinia dramatismul luptelor de la Oituz din anul 1916 amintim doar un mic episod: „*Comandantul companiei I-a din Regimentului 65 Infanterie, distrusă aproape complet de focul artileriei inamice, înăbușită de fumul ce ieșea din pădurea care ardea, rămăsese totuși la postul său și raporta: „Este imposibil de stat pe loc. Tunurile ne bat chiar în valea în care suntem. Am rămas cu 20 de oameni. Restul morți și răniți. Pădurea s-a aprins din două părți. Ne înăbușe fumul. Este infern. Nu mai avem puterea nervoasă de a rezista. Rog ordonați retragerea”.* Ordinul a fost însă clar: *Rezistați!... și au rezistat.*”²⁶

În contact se aflau cu Divizia 71 Infanterie austro-ungară, care dispunea de 9 batalioane de infanterie (cu 28 mitraliere și două tunuri de însoțire), 3 escadroane de cavalerie și 13 baterii de artilerie (din care opt de tunuri și obuziere de câmp cu 31 piese, trei de tunuri și obuziere de munte cu 10 piese și două grele cu 6 piese). Această divizie, împreună cu Diviziile 1 Cavalerie austro-ungară și 3 Cavalerie germană, constituiau Grupul General Schmettow²⁷, o grupare cu care s-au purtat aceste două bătălii pentru Oituz.

După apărarea cu îndârjire a celor trei direcții pe văile Cașinului, Oituzului și Slănicului, gruparea română după o scurtă reorganizare (retragerea Regimentului 4 Vânători, înlocuirea Diviziei 2 Cavalerie cu regimentul 8 Vânători din rezerva Diviziei și întărirea cu Brigada 37

²⁵ Col.dr. Vasile Mocanu, *Anotimpurile de foc ale Oituzului, august 1916-august 1917*, Editura Militară, București, 1986, pp.76–77.

²⁶ Alexandru Ioanițiu, Vasilescu I., *op.cit.*, p. 23.

²⁷ Col.dr. Vasile Mocanu, *op.cit.*, p.78.

Infanterie din Divizia 8 Infanterie) trece la ofensivă din 6/19 octombrie 1916, cu toate că pierduse peste 1.900 de oameni dintre care 37 ofițeri.

Combinarea defensivei active cu acțiunile ofensive demonstrează spiritul marelui comandant, care pe lângă extraordinarul său curaj, bazat pe o foarte bună cunoaștere a inamicului, posibilităților proprii și folosirii condițiilor de mediu au permis realizarea obiectivului propus și nu au permis adversarului pătrunderea pe direcțiile amintite. Situația era sub control, așa cum consemna comandantul Armatei de Nord, generalul Constantin Prezan, în „Ordinul de citațiune nr. 3”:

„Divizia 15-a, de la comandant până la soldat, a susținut zilnic și neîntre-rupt timp de 10 zile lupte îndârjite, cu deplină isbândă, contra unui dușman mult superior în număr, cu un avânt fără seamăn, demn de admirația tuturor și de vitejia strămoșească. Cinste comandantului și Diviziei a 15-a.

Eroismul și disprețul morții, dovedit cu prisosință îi dă dreptul la admirația și recunoștința mea.

Acest ordin va fi citit în fața trupei.

Dat la Cartierul General al Armatei de Nord la 7/20 Octombrie 1916”²⁸.

Ofensiva a fost reluată până în 13/26 octombrie 1916, când se trece din nou în defensivă, reușindu-se respingerea inamicului dincolo de frontieră și restabilirea situației inițiale. Se încheia cu succes, dar și cu mari jertfe, prima bătălie a Oituzului, în care Divizia 15 Infanterie devenea pe bună dreptate „Divizia de Fier”.

În perioada 28 octombrie/10 noiembrie la 4/17 noiembrie 1916 se desfășoară un nou episod ofensiv al „Diviziei de Fier” pentru fixarea și erodarea inamicului, simultan cu ocuparea unor înălțimi, care să ofere avantaje unei viitoare ofensive și întărirea pozițiilor cucerite. Este suficient a rememora în acest sens concluziile atât de grăitoare ale istoricului ce a dedicat o atenție aparte acestei adevărate epopei românești, generalul Vasile Mocanu: „Ajunsă la epilogul său, cea de-a doua bătălie a Oituzului a asigurat pe mai departe invincibilitatea acestei părți a Moldovei. Țara datora iarăși recunoștință și stimă bravilor ei străjeri, virtuților și jertfelor lor, exemplului și capacității cadrelor Diviziei 15 Infanterie și ale unităților date ca întărire acesteia, în frunte cu generalul Eremia Grigorescu.”²⁹

²⁸ Alexandru Ioanițiu, Vasilescu I., *op.cit.*, p. 25.

²⁹ Col.dr. Vasile Mocanu, *op.cit.*, p. 137.

După o iarnă extrem de grea, cu o gravă epidemie de tifos, se reușește, cu mari eforturi, refacerea armatei, prin reorganizare, dotare și pregătire superioare, beneficiind din plin de sprijinul Misiunii Franceze. Este de reținut că această refacere are loc doar într-o treime din teritoriu și aceasta supraîncărcată de prezența populației refugiate și a încă unui milion de soldați ai armatei rusești.

Se pune din nou problema salvării ființei naționale: linia fortificată din poarta Siretului rămânea ultima noastră posibilitate de a respinge inamicul, care ocupase deja două treimi din țară. Ofensiva avântată și succesele Armatei a 2-a condusă fără cusur de generalul Alexandru Averescu la Mărăști în perioada 9/22 iulie – 19 iulie/1 august 1917 nu au putut fi fructificate din cauza defecțiunii rusești. Cu toate acestea, bătălia a demonstrat că trupelor române sunt capabile pe lângă o apărare îndârjită și activă, cum se întâmplase în campania din anul 1916, și de acțiune energică, ofensivă de succes. Prin această bătălie ofensivă a început de fapt campania armatei române din anul 1917. După victoria de la Mărăști, în această campanie au urmat și marile victorii de la Mărășești și Oituz.

Pentru a putea înțelege rolul jucat de generalul Eremia Grigorescu în bătălia de la Mărășești, ar trebui să înțelegem în primul rând în ce conjunctură a ajuns acesta să conducă Armata 1; un moment de grea răspundere, când a trebuit să preia întregul front de la Mărășești, urmare a defecțiunii armatei ruse, luptând uneori chiar împotriva acestui fost aliat.

La declanșarea bătăliei, generalul Grigorescu comanda Corpul 6 Armată și se afla în subordinea comandantului Armatei 1, generalul Constantin Christescu. În ziua de 28 iulie/10 august 1916, cele două divizii ale Corpului 6 Armată declanșează, împreună cu Diviziile 13 și 71 ruse, o puternică contralovitură pentru recucerirea terenului pierdut în cele cinci zile ale bătăliei de până atunci. Chiar dacă nu au fost realizate obiectivele propuse la începutul misiunii, acțiunea a provocat mari pierderi Diviziilor 76, 89, 115 și 216 germane și a necesitat introducerea în luptă a Corpului alpin (echivalentul unei divizii) a doua zi³⁰. Frontul a fost, astfel, dezechilibrat prin împingerea cu multă ușurință a diviziilor ruse spre nord și crearea unui gol periculos între acestea și cele românești, care putea fi folosit de către germani pentru învăluirea părții române și străpungerea sa. Comandantul român, prin replierea rapidă cu un efort colosal a Diviziei

³⁰ Gl.mr. (rez.) Nicolae Ionescu, *op.cit.*, pp. 68–73.

a 9-a, atacă în mod surprinzător inamicul care părea victorios, și reușește refacerea breșei.

Mai mult prin atitudinea sa hotărâtă de a nu se retrage, în 29–30 iulie/11–12 august 1916, a acceptat decizia șefului Marelui Cartier General generalul Constantin Prezan și și-a asumat comanda Armatei 1 Române, preluând-o de la generalul Constantin Christescu. În această poziție, generalul Eremia Grigorescu s-a remarcat, prin refuzul de a executa o retragere care putea fi catastrofală, ordonată de comandantul rus al armatelor de la Mărășești generalul Ragoza³¹. Urmare a acestei decizii a preluat în cele din urmă, comanda comună a armatelor ruso-române de la Mărășești și a introdus în luptă Diviziile 10, 13 și 14 Infanterie române pentru acoperirea frontului rusesc, care nu mai oferea siguranță.

Rămâne sugestivă descrierea din acel moment a marelui strateg: „*Cel ce a luat în mâna sa acest tezaur al sufletului ostășesc, ce vibrează, suferă, cade și se materializează într-o forță de neclintit, aici, la porțile de sud ale Moldovei și într-un timp de hotar al existenței națiunii, generalul Grigorescu exprimă plener și însuflețitor acest patos, (...) al păstrării fiecărei brazde de pământ stropit cu atâta sânge și sudoare, sfințit de atâtea jertfe, își imprimă voința și gândirea asupra tuturor trupelor de pe frontul Mărășeștilor*”³².

Printr-o comandă fermă, utilizând cu multă pricepere artileria, mai ales în tragerile de flanc, introducând oportun rezervele și apreciind cu mult realism posibilitățile proprii comparativ cu resursele superioare ale inamicului, a reușit să facă față presiunii germane. La 6/19 august se consemnează cea mai puternică încercare ofensivă pentru străpungerea frontului românesc de către germani, care s-a lovit de „tăria baionetelor” românilor. Ultima tentativă de atac a germanilor s-a consumat în 15/28 august la Muncelu, dar contraatacurile puternice ale Diviziilor 9,11 și 13 Infanterie române au tăia elanul.

Bătălia Mărășeștilor s-a încheiat categoric cu victoria românilor; cel care o condusesse din partea românilor va rămâne pururi legendarul general Eremia Grigorescu. În Ordinul de Zi pe Armata 1³³ sunt înscrise cuvinte care vor rămâne veșnic învățăminte pentru generațiile ce vor veni:

³¹ Constantin Kirișescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916–1919*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 109–110.

³² Col.dr. Vasile Mocanu, *Timp al îndârjirilor eroice*, Editura Militară, București, 1986, p. 179.

³³ Alexandru Ioanițiu, Vasilescu I., *op.cit.*, pp. 52–53.

„(...) Ostași ai Armatei I-a.

Cât de mare a fost victoria noastră – svârcolirea adversarului de 12 zile și 12 nopți – atacurile năprasnice – sfortărea extraordinară din 6/19 august – sunt probele durerii înfrângerii cerbiciei și renumelui trufașului spărgător de fronturi.

Onoare vouă, care cu credință în Dumnezeu, în Rege și în ofițerii voștri, ați lovit cu sete pe acei cari căutau să calce în picioare dreptul și cinstea neamului.

Victoria noastră, fu victoria Românismlui. Onoare vouă, cărora generațiile viitoare vor aduce veșnic laurii recunoștintei.

Ostași,

Mândri și încrezători în voi, nu uitați că dușmanul înfrânt grăbește să-și spele rușinea prin toate mijloacele de care încă dispune. Fiți veșnic la post, întăriți puterile voastre fizice și morale, lucrați din rășputeri la înălțarea sufletului vostru cât mai sus. Fiți gata să arătați liftelor sălbatice de nernti, unguri, bulgari și turci, că Românu nu are de dat loc din pământul scump al Țărei, decât locul de mormânt.

Mândru de voi, sunt sigur că, așa cum ați făcut la Mărășești și Muncelul, veți purta cu furie de mândrie tricolorul românesc peste cadavrele luptătorilor Vulturului Negru și a celui cu două capete.

La lucru, ostași ai Armatei I-a, sus cugetul și inimile voastre, sus dorul vostru de sacrificiu. Din sângele vostru se va ridica. curat și măreț o Țară Românească a tuturor Românilor”.

Cuvintele marelui general se vor adeveri la 1 Decembrie 1918 prin realizarea idealului național al unirii tuturor românilor.

La Mărășești, generalul erou Eremia Grogorescu a scris o memorabilă pagină de istorie militară românească și a reiterat faptul că „**Nici pe aici nu se trece!**”.

Recunoștință pentru un erou

Ridicat din popor, prin calitățile și munca depusă generalul Eremia Grigorescu a intrat în istorie și în legendă, devenind „*fiul operilor sale*” . Meritele sale au fost apreciate; menționăm: Majestatea sa Regele i-a conferit ordinul Mihai Viteazul clasa III-a și apoi clasa II-a; Universitatea de la Iași a oferit eroului de la Mărășești sabia de onoare; publicații diverse apărute în timpul vieții sau postum l-au elogiat. Articolul „Cei de strajă”,

publicat în ziarul „Mișcare” din anul 1917, comentând acțiunile armatei noastre în campania din anul 1917 scria următoarele despre generalul erou: „(...) Generalul Eremia Grigorescu ocupă un loc strălucitor. Numele lui e săpat în inima tuturor celor ce l-au văzut deaproape în toii luptelor și faptele lui se prelungesc într-o apoteoză de legendă prin gura tuturor celor ce știu să nu uite și se închină eroismului”³⁴.

A decedat la 21 iulie 1919, a fost înmormântat inițial la Cimitirul eroilor de la Mărășești și, ulterior, la 29 august 1924, a fost reînhumat cu funeralii naționale, rămășițele sale fiind depuse în Mausoleul de la Mărășești (inaugurat oficial la 18 septembrie 1938), un „simbol al marelui sacrificiu făcut de fiii țării pentru apărarea gliei străbune”³⁵.

După cum mereu s-a aflat în mijlocul ostașilor săi, tot așa, generalul Eremia Grigorescu, „omul pe care inamicul nu l-a putut înfrânge”, își doarme somnul de veci alături de miile de eroi care s-au jertfit pentru neam și țară, pentru România Mare.

Bibliografie

- [1] ***, Arhivele Militare Române, Fond 2278-Divizia 15 Infanterie, Dosar 1/1916, fila 1.
- [2] ***, Fototeca 55895/1874, 55912/1892 și 69760/1919.e de la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, București.
- [3] Ioanițiu, Alexandru; I., Vasilescu, *Virtuțile neamului în lumina războiului nostru național*, Tipografia Școlii pregătitoare de ofițeri activi de artilerie „Regele Carol I”, Timișoara, 1930.
- [4] Ionescu, Nicolae, *Generalul Eremia Grigorescu*, Editura Militară, București, 1967.
- [5] Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916–1919*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
- [6] Metaxa, Vasile C., *Un erou al neamului Generalul Eremia Grigorecu. Viața și opera Omul, militarul, eroul. Funerariile naționale*, volum comemorativ, 1863–1919, disponibil la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, București.
- [7] Mocanu, Vasile, *Anotimpurile de foc ale Oituzului, august 1916-august 1917*, Editura Militară, București, 1986.
- [8] Mocanu, Vasile, *Timp al îndârjirilor eroice*, Editura Militară, București, 1986.
- [9] ***, *Un erou al neamului: Generalul Eremia Grigorescu – viața și opera sa*.

³⁴ Vasile C. Metaxa, *op.cit.*, p.8.

³⁵ *Generalul Eremia Grigorecu, File de istorie*, disponibil la la Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, București, p.107,

Omul-Militarul-Eroul, volum comemorativ 1863–1919, editat la funeraliile naționale, cu o prefață de A.D.Xenopol, editat de Vasile C.Metaxa, București, 1919.

- [10] Voiculescu, Zefira, *Întru slava eroilor neamului. Istorical Mausoleului de la Mărășești*, Editura Militară, București, 1971.